
Thema:

Ouderbetrokkenheid >Opvoedingsondersteuning

www.nij.nl

Wat is opvoedingsondersteuning?

Alle ouders hebben wel eens vragen over de opvoeding van hun kinderen. Meestal biedt een gesprek met andere ouders, vrienden of familie voldoende antwoord. Sociale steun is dan ook een belangrijke, informele vorm van opvoedingsondersteuning. Opvoeden is in belangrijke mate samen-leven, waarbij de ouder een extra verantwoordelijkheid heeft, en (de kunst van het) omgaan met elkaar als mensen. Daarom kan gesteld worden: *Almost anything that is 'good for people' can be constructed as 'supportive to parenting'* (What works in parenting support, 2004, p. 23).

[Meer over opvoeden >>](#)

Ondersteuning

Omdat veel ouders (soms) behoefte hebben aan steun, sommige kinderen begeleiding behoeven, en het grootbrengen van kinderen een maatschappelijke taak is, dient er naast de informele steun voor alle ouders formele opvoedingsondersteuning beschikbaar te zijn: professionele vormen, zoals pedagogische informatie en advies, oudercursussen en hulp. Opvoedingsondersteuning is geen aparte werksoort, zoals kinderopvang of jeugdhulpverlening, maar wordt uitgevoerd door verschillende personen en voorzieningen, bijvoorbeeld huisartsen, consultatiebureaus en bureaus jeugdzorg. Opvoedings- of ouderondersteuning gaat om, zoals verwoord door hoogleraar opvoedingsondersteuning Jo Hermanns, opvoeders helpen opvoeden.

Veelal zijn ouders met een goed advies weer voldoende toegerust om de situatie verder zelf te verbeteren. Daarmee heeft ouderondersteuning een belangrijke preventieve functie: met een snel en adequaat opvoedingsadvies kunnen ernstige gezinsproblemen worden voorkomen. Soms is er meer ondersteuning nodig; dan kunnen gezinnen geholpen worden met programma's als videohometraining of Families First.

Zie voor een schematische weergave van de samenhang van opvoedingsondersteuning, ontwikkelingstimulering en het versterken van de pedagogische infrastructuur de [cirkel gezinsondersteuning](#).

Definities

Het begrip 'opvoedingsondersteuning' is een verzamelterm; afhankelijk van doel en doelgroep worden [verschillende definities](#) gebruikt. De brede omschrijving richt zich op alle alle opvoeders: ouders en 'medeopvoeders' als leidsters/leerkrachten en kinderwerkers; en vaak alsook op de pedagogische context waarin kinderen opgroeien: de leefomgeving. De buurt waarin een kind opgroeit, de 'pedagogische infrastructuur'; zijn er voldoende sociale verbanden tussen de bewoners, werken het kindercentrum en de school samen met het wijkcentrum, is er voldoende speelgelegenheid voor kinderen en jongeren?

Op deze site staan ouders centraal: zij zijn doorgaans de belangrijkste opvoeders van hun kinderen. Men kan dan ook spreken van ouderondersteuning of ouderschapsondersteuning.

Legitimatie

Legitimatie voor een aanbod van opvoedingsondersteuning kan worden afgeleid uit de behoeften en vragen van kind en ouders. Met de ondertekening in 1995 van het [Verdrag inzake de Rechten van het Kind](#) (1989) van de Verenigde Naties heeft Nederland zich gebonden ouders bij te staan bij de opvoeding.

Wraparound-benadering

J. Hermanns, hoogleraar UvA, bepleit voor ook voor het Nederlandse jeugdzorgbeleid een [wraparound-benadering](#), waarin de langgerekte ketenbenadering wordt omgevormd tot een cirkel rond kinderen, jongeren en opvoeders. Hermanns wijst hierbij op Amerikaanse bewezen effectieve programma's die zonder uitzondering 'community based' zijn en zich richten op *empowerment* van de klanten.

'Opvoeden doet er toe ! Visie Nederlands

Jeugdinstituut

Op het congres 'Ouders helpen opvoeden', dat plaatsvond op 16 juni 2006 presenteerde NIZW Jeugd (nu Nederlands Jeugdinstituut) zijn visie op goede opvoeding, werken met ouders, opvoedingsondersteuning, lokale infrastructuur.

Deze visie is gebaseerd op wetenschappelijke inzichten, kinderrechten, burgerrechten maar ook op een aantal morele keuzes.

Als bronnen zijn onder andere gebruikt publicaties van professor Jo Hermanns, het rapport 'Helpen bij opgroeien en opvoeden: eerder, sneller en beter' van de Inventagroep en het rapport 'Opvoeden doen we samen' van de gemeente Rotterdam.

Als we het hier over ouders hebben, bedoelen we ook andere, niet professionele opvoeders en verzorgers zoals stiefouders, pleegouders etc.

Goede opvoeding

Met als uitgangspunten dat:

- opvoeden een natuurlijk, vanzelfsprekend en dynamisch proces is waarbij ouders en kinderen elkaar beïnvloeden;
- ouders recht hebben op steun bij de opvoeding omdat opvoeden iets is van de samenleving als geheel;
- ouders de rechten van hun kinderen - vastgelegd in het VN-verdrag voor de Rechten van het Kind - respecteren;
- ouders in eerste instantie zelf bepalen welke waarden en normen zij aan hun kind willen overdragen;
- een goede opvoeding essentieel is voor een optimale ontwikkeling van kinderen en voor een gezonde samenleving,

dan:

- houdt een goede opvoeding rekening met de mogelijkheden en behoeften van een kind;
- veronderstelt een goede opvoeding een positieve benadering die berust op de volgende drie pijlers:
 - steunen: elk kind heeft recht op onvoorwaardelijke steun in de vorm van tijd, liefde, aandacht en betrokkenheid;
 - stimuleren: een goede opvoeding biedt kinderen de ruimte om zich te ontwikkelen overeenkomstig hun eigen capaciteiten, uitdagingen aan te gaan en te leren om moeilijkheden te overwinnen;
 - sturen: een goede opvoeding biedt kinderen structuur en houvast in de vorm van regels en grenzen en draagt bij aan sociale aanpassing en goed burgerschap.

Uitgangspunten voor het werken met ouders

- Ouders, moeders en vaders dus, zijn de eerst verantwoordelijken voor de opvoeding.
- Ouders willen het beste voor hun kind al gaat opvoeden niet altijd vanzelf.
- Werkers respecteren de eigen (des)kundigheid van ouders en hun visie op opvoeden.
- Een goede (wederkerige, betrokken, open, gelijkwaardige) relatie tussen ouder en werker.
- Ouders hebben de regie. Werkers nemen de vragen van ouders als uitgangspunt en sluiten aan bij de manier waarop ouders en jeugdigen zelf hun situatie beleven.
- Er wordt gewerkt aan overeengekomen, concrete doelen en met een heldere planning.
- De werkwijze richt zich op het versterken van de autonomie en zelfregulatie van ouders zodat zij greep houden of krijgen op hun eigen leven.
- De werkwijze streeft ernaar om 'goede ouder' ervaringen te creëren.
- Werkers activeren sociale netwerken rond ouders en jeugdigen.
- De ondersteuning, hulp en dienstverlening zijn gericht op de verschillende leefsituaties van ouders en jeugdigen.

Uitgangspunten voor een goede opvoedingsondersteuning

Goede opvoedingsondersteuning

- is herkenbaar, beschikbaar en toegankelijk voor alle ouders en opvoeders;
- gaat uit van de Rechten van het Kind;
- is sluitend, samenhangend en gevarieerd, d.w.z.:
 - sluit aan bij ontwikkelingsfasen van kinderen,
 - is gedifferentieerd naar doelgroep en problematiek,
 - kent een breed spectrum aan functies: voorlichting en informatie, signalering en toeleiding, praktische en sociale steun, (lichte) hulp en advies, (coördinatie van) zorg en hulp;
- is gefundeerd op een geëxpliciteerde pedagogische visie;
- stimuleert betrokkenheid van doelgroepen bij activiteiten, voorzieningen en beleid;
- is vindplaatsgericht en waar nodig outreachend;
- stimuleert een solidaire gemeenschap rondom ouders en opvoeders;
- is gebaseerd op en onderbouwd door zowel wetenschap als beleid en praktijk;
- is optimaal afgestemd op de omvang van de problematiek en de beschikbare middelen;
- bedient zich van kwaliteitsinstrumenten en bewezen effectieve interventies;
- wordt geboden door werkers die beschikken over de vereiste competenties.

Criteria voor een goede lokale infrastructuur voor opvoedingsondersteuning

Een goede lokale infrastructuur voor opvoedingsondersteuning

- is kindvriendelijk en biedt leef- en speelruimte voor kinderen, kinderopvang, kindvriendelijke werkers en medeopvoeders, kinder- en jongerenactiviteiten;
- is oudervriendelijk: organisaties en werkers hebben aandacht en tijd voor ouders, geven ouders het gevoel welkom te zijn, betrekken hen bij beleid, organisatie en uitvoering (meeleven, meedoen, meedenken, meebeslissen);
- voorziet in een aanbod van opvoedingsondersteuning dat bekend is bij alle moeders en vaders, het is laagdrempelig, structureel beschikbaar, kwalitatief goed en toegankelijk en kan dienstverlening op maat bieden;
- biedt plekken waar en personen bij wie informatie over kinderen en opvoeden (informatiepunten op het consultatiebureau en/of ouderkamer op kindercentrum en school) te verkrijgen is;

- kent multifunctionele voorzieningen die informatie, advies en hulp voor ouders en kinderen combineren en gegevens over de ontwikkeling van kinderen bundelen.
- heeft contactpersonen voor overleg en advies (consultatiebureau medewerkers, leidsters/leerkrachten, pedagogisch adviseurs, (school)maatschappelijk werkers in dienst van bijvoorbeeld consultatiebureau, ouder-kindcentrum, centrum voor jeugd en gezin, opvoedbureau, brede school);
- creëert structurele ontmoetingsmogelijkheden voor ouders, bijvoorbeeld groepsconsultatiebureau, regelmatige koffieochtenden, themabijeenkomsten en/of ouderavonden op kindercentrum, school en/of buurthuis;
- biedt een lokaal aanbod en jaarprogramma met activiteiten die aansluiten bij behoeften van ouders en die waar relevant gestoeld zijn op veelbelovende of effectieve interventies, tenminste in de vorm van huisbezoeken, pedagogische spreekuren, oudercursussen (afgestemd op de verschillende levensfasen van zwangerschap tot puberteit);
- omvat ook stut en steun activiteiten voor specifieke doelgroepen zoals ouders met zorgkinderen (chronisch zieke kinderen, kinderen met gedragsproblemen, kinderen met dreigend delinquent gedrag of een onderwijsachterstand) of gezinnen in zorgelijke of risicovolle omstandigheden (isolement, armoede, psychische of verslavingsproblemen, relatieproblemen, echtscheiding, tienermoeder/-vaderschap, gevangenschap)
- beschikt over voldoende curatieve en correctieve mogelijkheden als preventie alleen niet voldoet;
- maakt deel uit van een integraal beleid, waarbij opvoedingsondersteuning in het jeugd-, sociaal -, gezondheids- en onderwijsbeleid is ingebed